

SISUKISAOPAS   2012
HÄMEEN PARTIOPIIRI
PARTIOAATEJAOS

Sisällysluettelo

Johdanto	3
Sanasto.....	4
Yleistä kisasta	4
Saattajan tehtävät.....	5
Ohjeita rastihenkilöille	5
Ilmoittautumisohjeet kisaan.....	5
Kisatehtävien suunnittelu	6
Yleisohjeita kisatehtäviin.....	6
Tyypillisimmät partiotaitokisojen tehtävät.....	7
Arviointi	7
Ensiapu	8
Kätevyys	9
Luonnontuntemus & partiotaidot	10
Ruoka.....	11
Suunnistus	11
Pistelasku	12
Reitti.....	12
Lopuksi	13
Kiitokset	13
Lähteet:.....	13

Johdanto

Käsillä olevan oppaan tarkoituksena on olla avuksi, kun järjestetään partiotaitokilpailuja, joissa sisupartiolaisia on mukana. Sisupartioinnin lähtökohta on partio-ohjelman soveltaminen vammaisten erityistarpeisiin. Periaatteet, tavat ja toimintamuodot ovat siis samat kuin muussakin partio toiminnassa. Partio-ohjelmaa sovelletaan ryhmän jäsenten oppimista ja liikkumiskykyä vastaavaksi. Sisupartiolaiset tarvitsevat erityistä tukea partiossa vamman, pitkäaikaissairaudesta tai muun ominaisuuden takia. Sisupartio on aisti-, liikunta- ja kehitysvammaisille suunnattua partio toimintaa. Sen tarkoitus on sama kuin koko partioliikkeen: kasvattaa partiolaisista vastuuntuntoisia ja itsenäisesti ajattelevia yhteiskunnan jäseniä. Toiminnassa otetaan kuitenkin huomioon kunkin sisupartiolaisen omat kyvyt. Aina sisupartiolaisen oleminen mukana oman ikäistensä ryhmässä ei onnistu. Kokonaan oma sisuryhmä, jota kutsutaan sisulaumaksi tai -vartioksi, voi tarjota mahdollisuuden sekä toimia omana turvallisena ryhmänä että osallistua lippukunnan toimintaan yhdessä muiden partiolaisten kanssa. Sisuryhmän jäsenet voivat olla hyvin eriikäisiä ja toiminnassa voi olla mukana myös aikuisia. (Suomen Partiolaiset Sisupartio – Partio-ohjelma 2009)

Sisupartioinnin tavoite on, että vammaiset partiolaiset voivat kokea kuuluvansa maailmanlaajuiseen partioveljes- ja sisarkuntaan sekä kasvaa ja kehittää omien mahdollisuuksiensa mukaan. Sisupartiolaisilla on monia vammasta johtuvia erityistarpeita. Toimintaa suunniteltaessa on

tärkeää asettaa sisupartiolaisen asemaan. Jos partiolainen ei näe, on tärkeää, että hän pystyy muuten havainnoimaan ympäristönsä. Hänelle on annettava mahdollisuus tutustua omaa kotia laajempaan ympäristöön tunnustellen, tarvittaessa opastettuna. Pyörätuolilla liikkuva taas voi väsyä, jos joutuu koko päivän istumaan samassa asennossa, joten hänen on hyvä olla välillä pitkällään. Jollekin taas voi olla vaikeaa, ettei kuule ympäristöstä kantautuvia ääniä. Sisupartiolaisen avustamisen tulee tapahtua autettavan suostumuksella ja häntä tukien, ei hänen puolestaan tehden. Avustaja tarvitaan, kun sisupartiolainen osallistuu vaikeaan tai mahdottomalta näyttävään suoritukseen. (Suomen Partiolaisien sisupartio-opas).

Partiotaitokilpailut ovat maastossa tapahtuvia vartioiden välisiä päivä- tai yöretkiä, joiden aikana maastossa liikutaan jalan tai hiihtäen ja rasteilla tehdään erilaisia partiotaitoja ja -tietoja vaativia tehtäviä, jotka vaihtelevat vaikeusasteeltaan ikäkausien mukaan. Kilpailujen tarkoituksena on tukea vartion yhteishengen kehitystä sekä testata vanhoja taitoja ja opetella uusia. Kilpailuja ei pidä ottaa liian tosissaan. Tokihan voittaja täytyy löytää ja silloin joku jää väistämättä viimeiseksi, mutta jo pelkkä maaliin pääseminen sekä tehtävien suorittaminen on itsensä voittamista rennolla ja mukavalla otteella, kärki saa mennä menojaan. Vartio voi kokea voittaneensa jos tehtävät on saatu suoritetuksi. Myös vartion yhteishengen lujittuminen ja mukavien muistojen kerääminen ovat omanlaisiaan voittoja - ehkä niitä kaikkein

merkittävimpiä. Tärkeitä ovat myös rehti kisaaminen, mukava yhdessä olo, tutustuminen muihin partiolaisiin sekä partiomainen toiminta ja oppiminen.

(<http://www.partio.fi/Projektit/Suomi/Kilpailut>)

Käsillä olevassa oppaassa sisupartiolaisilla tarkoitetaan liikuntarajoitteisia, heikkonäköisiä tai huonokuuloisia partiolaisia, jotka ovat henkisiltä

kyvyiltään riittävän hyviä suoriutuakseen tavallisen tasoista partiotaitotehtävistä. Niinpä tällaiset sisupartiolaiset voivat osallistua yleisiin partiotaitokisoihin, mutta niiden suunnittelussa, järjestelyissä ja tehtävien annossa on otettava huomioon osallistujien rajoitteet. Oppaassa on vihjeitä niistä seikoista, jotka auttavat asiaa. – “Opas avustaa kulkemisessa, mutta ei määrää suuntaa”.

Sanasto

Saattaja: Henkilö, jonka vastuulla on kisavartio.

Avustaja: Henkilö, jonka vartiolainen on ottanut mukaan kisaan tai vaihtoehtoisesti rastihenkilö.

Vartiolainen: Henkilö, joka osallistuu kisaan.

Sisupartiolainen: Sisupartiolaisilla tarkoitetaan tässä oppaassa liikuntarajoitteisia, heikkonäköisiä tai huonokuuloisia. Heikkonäköiset ja huonokuuloiset eivät pysty näkemään tai kuulemaan kunnolla apuvälineistä huolimatta.

Yleistä kisasta

Kun suunnitellaan kisatehtäviä sisuryhmille, on pidettävä mielessä, että kisatehtävien pitäisi olla mahdollisuuksien mukaan haastavuudeltaan ja monipuolisuudeltaan samantasoisia kuin tavallisesti. Tehtäviä pitää tietenkin muuntaa tarvittaessa sopiviksi näille. Kisojen järjestelyihin on hyvä pyytää mukaan joku, joka tuntee sisuasioita. Esimerkiksi Hämeen partiopiirissä voi asiasta kysellä partioaatejaostosta.

Suomen partiolaiset ovat jakaneet ohjelman viiteen ikäkauteen: sudennut, seikkailijat, tarpojat, samoajat ja vaeltajat. Tavallisesti ikäkaudet on jaoteltu osallistuvien vartioiden fyysisen iän mukaan, mutta sisuilla se ei ole riippuvainen iästä, vaan valmiuksista suoritua annettavista tehtävistä.

Saattajan tehtävät

Partiotaitokisoissa jokaisessa sarjassa on sisukisavartiolla oltava ainakin yksi pääsaattaja, joka on aikuinen ja lisäksi tarvittaessa henkilökohtaisia avustajia.

Saattajan tehtävänä on pitää huolta kisavartion hyvinvoinnista kisan ja kisamatkan aikana. Saattajan ei tarvitse itse olla partiolainen. Hän vastaa vain vartion hyvinvoinnista, kisavartion johtajana on joku kisailija.

- Saattajan tehtävä on huolehtia, että sudenpennuissa kisavartio on oikeassa paikassa oikeaan aikaan.

- Saattajalla pitää olla matkapuhelin käytössä kaiken varalta. Tämä puhelin pitää olla sinetöitynä esimerkiksi kirjekuoreen, mutta kisailijoilla ei saa olla mukana puhelinta.
- Saattaja tai avustaja voi toimia vartiolaisen neuvojen mukaan, jos vartiolainen ei itse kykene suorittamaan jotakin tehtävää.

Ohjeita rastihenkilöille

Tässä yksinkertaisia ohjeita siitä, miten tulee toimia sisun kanssa.

- Puhu kisavartion jäsenelle, älä saattajalle tai avustajalle. Käytä puhekieltä, vältä kirjakieltä.
- Varo turhaa kehumista kisavartiolaiselle esimerkiksi tapanaan ”Hyvä kun jaksoit tulla kisaan”. Se voidaan kokea ylistämällä alistamiseksi.⁴⁾

- Muista, että mahdolliset rajoitteet eivät merkitse sitä, että sisut ovat heikompiälyisiä kuin ikätoverinsa.⁴⁾
- Rastihenkilöitä voidaan myös käyttää sisujen avustajina, jos tulee pelkoa siitä, että kisavartioita avustetaan liikaa.

Ilmoittautumisohjeet kisaan

Kisaan ilmoittaudutaan kuten tavallisesti, mutta samalla kerrotaan, mitä rajoitteita vartion jäsenillä on ja mikä ikäkauden ohjelmaa vartio suorittaa. Kisamainoksessa pitää mainita,

voivatko sisut tulla mukaan joko kisan ulkopuolella tai omassa sarjassaan.

Kisatehtävien suunnittelu

Yleisohjeita kisatehtäviin

- Aikasidonnaisissa tehtävissä on otettava huomioon, että sisuryhmät saattavat tarvita enemmän aikaa tehtävien tekoon kuin muut vartiot. Myös tehtävien määrää on yleensä syytä vähentää, koska aikaa kuluu tehtävien teossa enemmän kuin tavallisissa kisoissa ja liikkuminen voi olla hankalaa.
- Suositeltava kilpailun kokonaiskesto on 4-5 tuntia (3

Huonokuuloiset

- Huonokuuloisille tarjotaan viittomakielen käyttömahdollisuus rasteilla. Jos saattaja/henkilön avustaja hallitsee viittomakielen, niin hän voi tulkita sen rastihenkilölle.
- Jos on huonokuuloinen eikä ole muita rajoitteita, niin periaatteessa voi selvitä valtaosasta tehtävistä viittomakielen tulkin avulla. Toivottavaa on, että tulkki on vartion saattaja tai vaihtoehtoisesti henkilön avustaja
- Huonokuuloisille jaetaan kullekin oma tehtäväkäsky, josta he voivat lukea tehtäväksiannon. Vaihtoehtoisesti rastilla voi tehtäväkäsky olla luettavana näkyvällä paikalla.

Heikkonäköiset

- Heikkonäköisten vastaaminen paperitehtäviin on ongelmallista, yksi mahdollisuus on, että vartion saattaja/avustaja kirjoittaa vartiolaisen sanelun mukaan. Joillekin saattaa riittää se, että tehtäväkäskyt kirjoitetaan tarpeeksi suurilla kirjaimilla. Tarvittaessa on opastettava myös suullisesti.
- Maastossa kulku on heikkonäköisille haastavampaa.

Liikuntarajoitteiset

- Muista, että liikuntarajoitteiset eivät välttämättä pääse istumaan tai makaamaan maan pinnan tasolle.
- Maastossa kulku on liikuntarajoitteisille haastavampaa.

Tyypillisimmät partiotaitokisojen tehtävät

Seuraavassa on esitetty tyypillisimmät partiotaitokisoissa esiintyvät tehtäväalueet, jotka tosin saattavat vaihdella ki-

soittain. Esimerkit mahdollisista tehtävistä:

Arviointi

Tehtävätyyppi sopiva: Kaikille sisupartiolaisille

Arviointitehtävissä arvioidaan yleensä määriä ja matkojen mittoja, mutta kohteena voi olla muutakin kuten esimerkiksi haju-, maku- ja tuntoaisitehtäviä, jotka sopivat kaikille mutta erityisesti heikkonäköisille.

Tehtäviä suunniteltaessa otetaan huomioon:

Liikuntarajoitteiset eivät pääse kovin vaikeisiin paikkoihin, esimerkiksi katsomaan arvioitavien esineiden määrää.

Huonokuuloisille on hankalaa osallistua äänien arviointitehtäviin kun taas täysin sokeat eivät voi tehdä arviointeja, joissa esimerkiksi silmämääräisesti arvioidaan esineiden määrää.

Esimerkkejä sopivista tehtävistä.

- 1) Arvioidaan annetun tai annettujen kivien paino (sopii kaikille sisupartiolaisille)
- 2) Arvioidaan annetun kepin pituus (noin 1 metri)

Ensiapu

Tehtävätyyppi sopiva: Kaikille sisupartiolaisille, mutta on otettava huomioon edellä esitetyt yleiset rajoitukset.

Esimerkki ensiaputehtävästä

Ensiaputehtävien tarkoitus on mitata partiolaisen ensiapuvalmiuksia. Tehtävä vaihtelee ikäkausien mukaan. Avustaja voi auttaa tarvittaessa tehtävässä, jos esimerkiksi potilasta täytyy kääntää kylkiasentoon.

Kätevyys

Tehtävätyyppi sopiva: Sopii heikkokuuloisille, liikuntarajoitteisille mutta heikkonäköisille sopivia tehtäviä on vähän.

Kätevyydellä mitataan partiolaisen kykyä valmistaa erilaisia käyttöesineitä. Tehtävät vaihtelevat ikäkausiin mukaan mutta sisupartioikisoissa voi harkita esineiden yksinkertaistamista. Aikaa on varattava näihin tehtäviin paljon enemmän kuin tavallisesti.

Yksinkertaisimpia tehtäviä voivat olla saven tai muovailuvahan muotoilu, ja legojen rakentelu joissa vartion saattaja tai kisailijan henkilökohtainen avustaja voi tarvittaessa auttaa.

Kaikille sopiva tehtäviä voi myös olla erilaiset puu-, risu- ja hiekkarakennelmat.

Tehtävät voisivat olla vaativiakin. Seuraavassa esitetään kaupunkikisan kätevyystehtävä:

HARHAHETKI 2007 KUKAMITÄHÄH?

Legoland

5 pistettä

Vartion tehtävänä on rakentaa osoitettuun paikkaan mallinmukainen legotaideteos. Taideteos rakennetaan palikka kerrallaan viestijuoksuna. Vain yksi vartion jäsen kerrallaan saa olla viivan toisella puolella. Kerrallaan saa paikalleen viedä yhden palikan. Jos vartion jäsen siirtää taideteokseen jo asetettua palikkaa, hän ei saa samalla juoksupätkällä asettaa siihen uutta palikkaa.

Arvosteluperusteet:

Arvostellaan sekä taideteoksen virheetön kokoaminen että aika.

Oikein rakennettu legotaideteos 2,5 pistettä.

Nopein aika 2,5 pistettä, hitain aika 0 pistettä. Väli interpoloidaan suoraviivaisesti.

- Jos tämä tehtävä ei viestijuoksuna sovi kaikille sisupartiolaisille, taideteos voitaisiin

tehdä paikan päällä ilman juoksua.

Luonnontuntemus & partiotaidot

Tehtävätyyppi sopiva: Sopiva kaikille mutta tehtäviä on sovellettava.

Näillä tehtävillä testataan partiolaisen luonnontuntemusta ja partiotaitoja.

Luonnontuntemukseen kuuluu esimerkiksi, mitä kasveja ympäristöstä löytyy sekä marjojen ja kalojen tuntemisen testaus. Heikkonäköiset voivat tunnistaa esimerkiksi tuoreita kukkia, lehtiä, heiniä ja ruohoja hajun ja tuntoaistin avulla.

Voidaan myös tarkastella, mitä ympäristössä on korjattavaa, esimerkiksi roskaantuminen.

Partiotaitoihin kuuluvat muun muassa solmujen teko ja majoitteiden pystytys. Vartio voisi esimerkiksi tehdä määrättyssä ajassa mahdollisimman monenlaisia solmuja tai pystyttää teltan.

Vaativampi esimerkki partiotaidoista on rihmaustehtävä:

Puhki On 2005
Kevät - SM Kaukainen

Rasti: Kaksi
Tehtävä: A12 / B10 / C5 / D7
Maksimipisteet: 3

oranssi ja vihreä

HUOM! Tässä rastilla kaksi tehtävää

Aika- ja taitotehtävä
Partiotaidot

Rihmaus

Aika alkaa tehtävääskyn saatuaan.

Aikaa tehtävän suorittamiseen on 15 minuuttia. Aika päättyy, kun vartio palauttaa valmiin työn vartion nimellä ja numerolla varustettuna palautuspisteeseen R.

Vartion tehtävänä on rihmata köysi rihmauslangalla ohaisen piirroksen mukaisesti.

Muun kuin annetun materiaalin käyttö on kielletty.

30 mm 30 mm

RIHMAUS

Työhön voi liittää myös kysymyksiä, joihin voisivat vastata kaikki vartio-

laiset, erityisesti heikkonäköiset, joille tässä löytyy vain vähän tehtävää.

Ruoka

Tehtävätyyppi sopiva: Huonokuuloisille tehtävä sopii ilman soveltamista, mutta muille sisupartiolaisille tehtäviä joudutaan soveltamaan.

Tämä tehtävä testaa ruuanlaittotaitoja. Yleensä tämä sopii vasta seikkailijoille ja sitä vanhemmille. Tehtävänä voisi olla esimerkiksi teen valmistaminen lähiluonnosta löytyvistä aineksista tai makkaran paisto alkaen nuotion laittamisesta ja makkarakujen valmistamisesta päätyen valmiiden makkaroiden arviointiin.

Kolmas esimerkki voi olla vihanneslautasen valmistaminen annetuista aineista joita voi täydentää lähiluonnosta löydetyillä aineksilla. Heikkonäköisille sopiva tehtävä voi olla esimerkiksi vihannesten tunnistusta haistelemalla, tunnustelemalla tai maistamalla. Makkaran paistossa tehtävänä voi olla esimerkiksi makkaratikun viimeistely ja hiominen (3).

Liikuntarajoitteisille täytyy ottaa huomioon se, että he eivät aina pääse laskeutumaan maan pinnan tasolle, joten heille on tarvittaessa tehtävä erityisjärjestelyjä.

Suunnistus

Tehtävätyyppi sopiva: Sopii huonokuuloisille pienin sovelluksin, mutta heikkonäköisille ja liikuntarajoitteisille tehtäviä täytyy soveltaa tarpeen mukaan.

Suunnistusta suositellaan pidettäväksi puistomaisissa ympäristöissä, jolloin huonosti liikkuvat pääsevät osallistumaan siihen.

Huonokuuloiset eivät luonnollisesti voi käyttää ääniä, kuten esimerkiksi valtatie ääniä, suunnistuksen apuna. Heikkonäköiset voivat tunnistaa ilmansuuntia äänien, tuulten ja hajujen perusteella.

Aivan nuorimmille voi olla hyvä tehtävätyyppi: Paikanna itsesi kartalta. Muita helppoja tehtäviä ovat suunnan tarkka määrittäminen rastilta näkyviin kohteisiin ja etäisyyksien arviointi niihin. Vähän vaativampi tehtävä voi olla piirtää kartta lähimaastosta, johon merkitään tärkeimmät kohteet siitä maaston osasta, joka näkyy rastilta.

Jos vartiossa on liikuntarajoitteisia, aikaa ei oteta huomioon vaan tehtävää täydennetään lisäkysymyksillä, jossa arvioidaan muun muassa näkyvien kohteiden suuntia, etäisyyksiä ja korkeuksia. Suunnittelussa täytyy miettiä, onko mahdollista pitää sisuile omat rastit.

Pistelasku

Pistelaskussa on huomioitava eri ryhmien tarpeet ja pyrittävä mahdollisimman tasapuoliseen pistelaskuun siinäkin tapauksessa, etteivät kaikki pysty omien rajoitteidensa vuoksi osallistumaan jokaiseen tehtävään. Yksi tapa voi olla se, että sisut ovat omana sarjanaan ja pisteet tulevat sen mukaan, miten monelle rastille

he pystyvät osallistumaan. Tällöin lasketaan keskiarvo vartion saamista pisteistä.

Pistelasku on hyvä suorittaa samalla ”vakavuudella” tasapuolisuuden vuoksi kuin muidenkin partiolaisten kohdalla.

Reitti

Reittiä joudutaan miettimään erityisesti silloin, kun kisassa on heikkonäköisiä ja liikuntarajoitteisia. Näistä syistä johtuen partiotaitokisaa ei voida sijoittaa hankaliin paikkoihin. Hyvä lähtökohta kisareitille voi olla kunnan tekemä pururata. Tavallinen latupohja ei riitä, koska se ei aina ole riittävän tasainen.

Toisin sanoen reitit voivat sisältää ylä- ja alamäkiä, kunhan ne eivät ole liian jyrkkiä ja vaikeakulkuisia. Myös monet puistot sopisivat reitin vetämiseen. Reiteillä pitää muistaa tarkistaa, etteivät ne ole liian kivikkoisia ja niillä ei ole liikaa juuria. Tärkeää on käydä etukäteen tarkistamassa paikan soveltuvuus erityisryhmille. Reitit esimerkiksi ryteikköisten metsien läpi ovat huonoja ja niitä tulee välttää.

Reitti ei saa olla liian pitkä, enintään noin 3 km on hyvä mitta ja rasti-aikatauluja suunniteltaessa on muistettava, että näiden ryhmien kanssa liikutaan hitaammin kuin muiden sarjojen

kisassa. Toisaalta reitti ei saa olla myöskään liian helppo tai lyhyt. Reitin pituuteen tietysti vaikuttaa myös tehtävien määrä ja niissä kuluva aika. Tämä tarkoittaa sitä, että erityisesti heikkonäköisten ja liikuntarajoitteisten kannalta reittiä tulee lyhentää. Tähän vaikuttaa myös se, miten eri sisut jaksavat liikkua.

Jos kisa sijaitsee alueella, jossa on esimerkiksi pyöräteitä käytettävissä, voi harkita, että kisajärjestäjät hakevat pyörätiellä autolla ajamisen lupaa kunnalta kisapäiväksi kisa-alueelle. Tällöin hyvin huonosti liikkuvat sisut voisivat liikkua rastilta toiselle autolla.

Reittien suhteen voi miettiä selvästi merkittyjen vaihtoehtoisten reittien luontia rastiväleille. Esimerkiksi yksi reitti voi olla helppokulkuinen tie ja toinen vaihtoehto hieman haasteellisempi reitti.

Lopuksi

Käsillä olevan oppaan tarkoituksena on ennen kaikkea antaa joitakin vihjeitä sisupartiokisojen järjestäjille eikä siitä ole alkujaankaan pyritty tekemään käsikirjan tapaista laajaa ja raskasta teosta. Ensisijaisina tavoitteina ovat olleet keskittyminen olennaiseen, selkeys ja helppolukui-

suus. Sisupartiokisat voidaan järjestää yleisesti ottaen samalla tavalla kuin tavalliset kisat, kunhan osanottajien rajoitteet otetaan huomioon. Kisakokemusten karttuessa opasta voi laajentaa, erityisesti käyttökelpoisia tehtäväesimerkkejä kaivattaisiin lisää.

Kiitokset

Henrik Eriksson
Anu Hiltunen
Tytti Jauhiainen
Anne-Meri Lehtonen
Ida Koivula
Kirsti Nurminen
Noora Småträsk
Eeva Yli-Korpula
Juha Pietilä

Lähteet:

Soveltuvien osin :

- 1) Puhki ON kisa 2005 (tehtäväkäsikirja)
- 2) Tehras 10 kisa 2005 (tehtäväkäsikirja)
- 3) SISUKISAOPAS ETELÄ-POHJANMAAN PARTIOLAISET Sisuryhmä v. 2000
- 4) Seitsemäs taivas TV2 To 08.12.2011 klo: 18.00, haastateltiin sokeaa tjtä
- 5) Harhahetki 2007